

Załącznik do Uchwały Nr XXIII.181.2021
Rady Gminy Raciąż
z dnia 10 marca 2021r.

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2021-2026**

Wstęp

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, tworzy się w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym i społecznym. Kluczowym terminem niniejszego programu jest „rodzina”, która stanowi fundament społeczeństwa i bez niej trudno sobie wyobrazić jego funkcjonowanie. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtuje jego osobowość, poglądy, system wartości. Więzy łączące członków rodziny powinny być trwałe i opierać się na wzajemnym zaufaniu i poczuciu bezpieczeństwa.

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą w rodzinie pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielenia im szczególnej pomocy.

Gmina Raciąż podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednym z takich działań było powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w ramach którego funkcjonują grupy robocze. Pomimo podejmowanych działań wskazana jest dalsza pomoc odpowiednich służb do realizacji profesjonalnych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy, a także działania w kierunku skutecznego pomagania osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc. Ważna jest też stała edukacja społeczeństwa, mająca na celu zmianę świadomości w kwestii negatywnych i szkodliwych stereotypów na temat stosowania przemocy, jak też roli kobiety i mężczyzny w życiu społecznym. Ma temu służyć między innymi opracowywanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie planowany jest w perspektywie kilkuletniej i jest kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020. Program obejmuje zadania do realizacji dla wszystkich jednostek i instytucji, które nakłada ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W miarę potrzeb zadania i cele programu mogą ulec zmianom.

Nadrzędnym celem programu jest ograniczenie na terenie Gminy Raciąż problemu przemocy oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań przez instytucje pomocowe. Cele szczegółowe odnoszą się natomiast do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie będą realizowane we współdziałaniu instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy Raciąż. Program wskazuje założenia i adresatów działań, wymienia realizatorów i przewidywane efekty. Zawiera również podstawy teoretyczne zjawiska przemocy w rodzinie i przepisy prawne.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026 określa zadania własne gminy wynikające z:

- 1) Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2020r., poz.2018 z późn. zm.);
- 2) Ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2019r., poz.2277 ze zm.);

3) Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2020r., poz.1876).

1. Definicje przemocy.

Aby pomoc osobom zagrożonym była skuteczna należy zrozumieć, czym jest przemoc w rodzinie i jak działają mechanizmy przemocowe. Najczęściej pod pojęciem przemocy rozumie się relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły. Według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działania naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (tj. małżonka, dzieci, rodziców, rodzeństwa, powinowatych, przysposobionych oraz ich małżonków, a także osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Inaczej mówiąc przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę sił przeciwko członkowi rodziny.

Pojęcie przemocy zawiera cztery podstawowe kryteria, na podstawie których najczęściej rozpoznaje się przemoc w rodzinie:

a) intencjonalność

Działania sprawcy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia ofiary i zadawania jej bólu. Sprawca przemocy dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględного posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie, co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, więc tylko on ma prawo podejmować decyzje i ustalać zasady życia w rodzinie a pozostali muszą się podporządkować.

b) dysproporcja siły

To nie tylko różnica sił fizycznych, ale także przewaga związana z odpornością psychiczną, pozycją społeczną, statusem materialnym. Jeden z partnerów czuje się silniejszy a drugi słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara przemocy staje się coraz bardziej bezradna a sprawca coraz bardziej silny i bezkarny.

c) naruszanie godności i praw

Sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. godziwych warunków życia, kontaktów z rodziną itp.).

d) powodowanie cierpienia i szkód

Ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

2. Rodzaje, cykle, przyczyny, skutki przemocy.

Przemoc dotyczy różnych sfer życia i może przybierać różne formy. Rzadko jest jednorazowa, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy:

a) przemoc fizyczna

Naruszenie godności osobistej. Jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie życia. Wyraża się poprzez: popychanie, szarpanie, ciągnięcie za włosy, kopanie, bicie pięścią, bicie ręką, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów itp.

b) przemoc psychiczna

Naruszenie godności osobistej. Zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu poprzez: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzyczenie, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, wyśmiewanie, lekceważenie itp.

c) przemoc seksualna.

Naruszenie intymności. Zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych: wymuszanie współżycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, ocenianie sprawności seksualnych itp.

d) przemoc ekonomiczna.

Naruszenie własności. Każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, zaciąganie pożyczek na wspólne konto, zmuszanie do spłacania długów itp.

e) zaniedbanie

Naruszenie obowiązku do opieki ze strony bliskich. Forma przemocy ekonomicznej oznaczającej: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwienie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb (mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka itp.).

Wyróżnia się trzy cykle przemocy:

a) faza narastania napięcia – narastają sytuacje konfliktowe, wyczuwalny wzrost napięcia na początku cyklu

b) faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca staje się katem, nie zwraca uwagi na krzywdę innych

c) faza miesiąca miodowego – czas skruchy, okazywania miłości; sprawca dostrzega swoje postępowanie i próbuje załagodzić sytuację (przeprasza, obiecuje poprawę, jest miły i uczynny)

Stosowaniu przemocy w rodzinie sprzyjają również normy społeczne i kulturowe. Przemoc w rodzinie jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie

osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Wpływ na stosowanie przemocy może mieć także dziedziczenie wzorca przemocy. Dzieci, które wychowują się w rodzinach z problemem przemocy przyswajają zachowania dorosłych, których są świadkami bądź ofiarami czegoś. Dramatyczne konsekwencje stosowania przemocy w rodzinie odczuwa nie tylko osoba doznająca przemocy, ale i całe społeczeństwo. Przemoc może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest negatywnym zjawiskiem mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na każdym etapie życia, prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych a nawet do okaleczeń i zabójstw.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026 jest realizowany zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, nawiązuje do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

3. Zjawisko przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raciąż

Ze względu na charakter problemu przemocy, trudno jest oszacować faktyczną liczbę osób, których ona dotyka. Podstawę do poznania skali zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Raciąż stanowią przede wszystkim informacje gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Raciążu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu, jak też informacje pozyskane od instytucji współpracujących w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raciążu, Komisariat Policji w Raciążu, Prokuratura Rejonowa w Płońsku, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Płońsku, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Raciąż została określona na podstawie informacji gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu oraz w oparciu o działania podejmowane w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Oszacowanie zjawiska przemocy możliwe jest między innymi przez wskazanie ilości wdrożonych procedur „Niebieskie Karty” przez instytucje do tego powołane. Do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie od stycznia 2016r. do grudnia 2020r. wpłynęło 186 formularzy „Niebieskie Karty”, których procedura została wdrożona przez instytucje wymienione poniżej.

Podmioty uprawnione	Liczba procedur „Niebieskie Karty”				
	2016	2017	2018	2019	2020
Policja	20	37	37	33	57

Ośrodek Pomocy Społecznej	1	0	0	0	
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0	0
Oświata	1	0	0	0	0
Ochrona Zdrowia	0	0	0	0	0
Razem	22	37	37	33	57

Z powyższych danych wynika, że Policja jest jedną z instytucji, która podejmując działania interwencyjne w środowisku wdrożyła w latach 2016-2020 największą liczbę procedur „Niebieskie Karty”. Kolejnymi instytucjami był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz placówki oświatowe. Natomiast placówki służby zdrowia oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie wdrożyły procedury „Niebieskie Karty”.

Procedura „Niebieskie Karty” jest narzędziem instytucjonalnym służącym do przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a jej zakończenie następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy bądź rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Poprzez realizowane działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie udzielana pomoc może być bardziej skuteczna a działania profilaktyczne powodują wzrost świadomości wśród społeczności lokalnej. Osoby uwikłane w problem przemocy mają możliwość otrzymania niezbędnej pomocy i wsparcia od uprawnionych do tego instytucji.

4. Główny cel programu.

Głównym celem programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.

5. Cele szczegółowe.

1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

- a) pozyskiwanie danych na temat zjawiska przemocy od instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Zwiększanie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- a) prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- b) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

3. Zapewnienie ochrony i możliwości udzielenia wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą.
  - a) zapewnienie schronienia, pomocy materialnej, wsparcia instytucjonalnego osobom doznającym przemocy w rodzinie.
  - b) łagodzenie następstw zjawiska przemocy domowej.
4. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie.
  - a) edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - b) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
5. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przemocą w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
  - a) doskonalenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę przemocy oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
  - b) poszerzenie wiedzy osób pracujących z osobami starszymi i niepełnosprawnymi w zakresie zjawiska przemocy.
6. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.
  - a) prowadzenie działań motywujących do zmiany zachowań przemocowych, motywowanie do udziału w terapii.

6. Adresaci programu:

- osoby dotknięte przemocą w rodzinie.
- osoby stosujące przemoc w rodzinie.
- świadkowie przemocy w rodzinie.
- mieszkańcy Gminy Raciąż

7. Realizatorzy programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026 realizowany będzie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu we współpracy z lokalnym samorządem, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się kwestiami przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przy realizacji programu będą współpracować następujące podmioty.:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- Policja
- Prokuratura
- Sąd
- Placówki służb zdrowia
- Placówki oświatowe
- Inne podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

8. Źródła finansowania.

Finansowanie realizacji zadań programu będzie dokonywana ze środków własnych gminy.

Zakończenie

Przemoc może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na płeć, wiek, poziom wykształcenia, status materialny i nikt nie może i nie powinien być na nią skazany. Należy właściwie rozpoznawać potrzeby osób uwikłanych w problem przemocy. Dostosowanie rozwiązań programowych do faktycznie występujących problemów, z jakimi borykają się rodziny zagrożone kryzysem jest podstawowym założeniem programu. Dzięki temu jego realizacja w znacznym stopniu zwiększy efektywność działań profilaktycznych oraz wspierających w sytuacjach problemowych, podejmowanych na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom oraz przywrócenia rodzinom możliwości właściwego funkcjonowania.

Szczególnie ważne znaczenie ma współpraca instytucjonalna, dająca gwarancję skuteczności podejmowanych działań w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem złożonym i wymaga ciągłej współpracy wielu instytucji i organizacji pośrednio i bezpośrednio związanych z problematyką przemocy w rodzinie. Ponieważ tylko wspólne, systematyczne i ciągłe działania mogą skutecznie przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizacja zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026 w znacznym stopniu przyczyni się do podniesienia świadomości społecznej, która jest konieczna aby przemoc była ujawniana, by możliwe było podjęcie właściwych działań i zapobieganie kolejnym aktom przemocy.

**PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY**

Grażyna Rogowska